

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

DƯƠNG TUẤN VIỆT

**PHÂN TÍCH CHUỖI GIÁ TRỊ
NGÀNH HÀNG MIẾN DONG NHẪM ĐỀ XUẤT
GIẢI PHÁP NÂNG CAO THU NHẬP CHO NGƯỜI
NÔNG DÂN SẢN XUẤT MIẾN DONG
TẠI HUYỆN NGUYÊN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

DƯƠNG TUẤN VIỆT

**PHÂN TÍCH CHUỖI GIÁ TRỊ
NGÀNH HÀNG MIẾN DONG NHẪM ĐỀ XUẤT
GIẢI PHÁP NÂNG CAO THU NHẬP CHO NGƯỜI
NÔNG DÂN SẢN XUẤT MIẾN DONG
TẠI HUYỆN NGUYỄN BÌNH, TỈNH CAO BẰNG**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. ĐINH NGỌC LAN

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong đề tài "*Phân tích chuỗi giá trị ngành hàng miến dong nhằm đề xuất giải pháp nâng cao thu nhập cho người nông dân sản xuất miến dong tại huyện Nguyên Bình, tỉnh Cao Bằng*" đều được thu thập điều tra, khảo sát thực tế một cách trung thực, đánh giá thực trạng của địa phương nơi nghiên cứu.

Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện nghiên cứu đã được cảm ơn, các thông tin tham khảo trong luận văn đều được trích dẫn và chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 25 tháng 12 năm 2015

Học viên

Dương Tuấn Việt

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực tập và nghiên cứu tại huyện Nguyên Bình - Tỉnh Cao Bằng, tôi đã hoàn thành xong luận văn tốt nghiệp của mình. Để có được kết quả này, ngoài sự nỗ lực của bản thân, tôi luôn nhận được sự giúp đỡ chu đáo, tận tình của nhà trường, các cơ quan, thầy cô, gia đình và bạn bè. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới:

Ban giám hiệu Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Phòng Đào Tạo, cùng toàn thể các thầy cô đã tận tụy giúp đỡ tôi trong suốt thời gian học tập cũng như thời gian hoàn thành luận văn tốt nghiệp.

Đặc biệt tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô giáo **PGS.TS. Đinh Ngọc Lan** đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong quá trình thực hiện và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của cấp ủy, chính quyền cán bộ các ban, cán bộ phòng Thống kê, phòng Nông nghiệp, phòng Tài chính - Kế hoạch huyện Nguyên Bình, các xã Phan Thanh, Thành Công, thị trấn Tĩnh Túc và các hộ tham gia vào chuỗi giá trị ngành hàng miến dong tại huyện Nguyên Bình và thành phố Cao Bằng nơi tôi nghiên cứu đề tài, đã tạo mọi điều kiện cho tôi trong suốt thời gian thực tập.

Trong thời gian nghiên cứu vì nhiều lý do chủ quan và khách quan cũng như hạn chế về mặt thời gian cho nên không tránh khỏi sai sót. Tôi rất mong nhận được sự đóng góp của các thầy cô giáo để đề tài này được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 12 năm 2015

Học viên

Dương Tuấn Việt

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU	vii
DANH MỤC HÌNH VẼ BIỂU ĐỒ.....	ix
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích và mục tiêu nghiên cứu	2
2.1. Mục đích nghiên cứu của đề tài	2
2.2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài.....	3
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Những khái niệm cơ bản	4
1.1.2. Nội dung phân tích chuỗi giá trị ngành hàng	6
1.1.3. Ý nghĩa của phân tích chuỗi giá trị	8
1.2. Cơ sở thực tiễn	9
1.2.1. Tình hình nghiên cứu và phát triển chuỗi giá trị trên thế giới	9
1.2.2. Công tác nghiên cứu và phát triển chuỗi giá trị nông nghiệp ở Việt Nam ...	13
1.2.3. Cơ sở thực tiễn ngành hàng miến dong	16
1.2.4. Một số công trình nghiên cứu gần đây về chuỗi giá trị ngành hàng miến dong ở Việt Nam.....	18
Chương 2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	20
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	20
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu.....	20
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu.....	20
2.2. Nội dung nghiên cứu của đề tài.....	20
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	21

2.3.1. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	21
2.3.2. Phương pháp thu thập thông tin	23
2.3.3. Phương pháp chuyên gia	24
2.3.4. Phương pháp phân tích chi phí lợi nhuận trong chuỗi	24
2.3.5. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	25
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU THẢO LUẬN	28
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	28
3.1.1. Đặc điểm điều kiện tự nhiên	28
3.1.2. Đặc điểm kinh tế - Xã hội	33
3.1.3. Đánh giá chung về đặc điểm địa bàn nghiên cứu	42
3.2. Thực trạng chuỗi giá trị ngành hàng miến dong tại huyện Nguyên Bình và tỉnh Cao Bằng	44
3.2.1. Chủ trương phát triển sản xuất, chế biến miến dong tại huyện Nguyên Bình	44
3.2.2. Tình hình sản xuất, chế biến và tiêu thụ sản phẩm miến dong qua các năm tại Nguyên Bình	45
3.2.3. Chuỗi giá trị ngành hàng miến dong tại địa bàn huyện Nguyên Bình - Cao Bằng	50
3.3. Phân tích chi phí lợi nhuận của các tác nhân tham gia vào chuỗi giá trị ngành hàng miến dong tại huyện Nguyên Bình	54
3.3.1. Chi phí và lợi nhuận của các hộ kiêm trồng, chế biến bột và sản xuất miến dong	54
3.3.2. Chi phí và lợi nhuận của các hộ thu gom miến dong tính BQ/100kg miến dong	65
3.3.3. Chi phí và lợi nhuận của các hộ bán buôn miến dong tính BQ/100kg miến dong	68
3.3.4. Chi phí và lợi nhuận của các hộ bán lẻ miến dong tính BQ/100kg miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình - Thành phố Cao Bằng	73
3.4. Phân tích sự phân chia lợi nhuận của các tác nhân tham gia trong chuỗi giá trị miến dong	76

3.4.1. Kết quả và hiệu quả chung của ngành hàng miến dong huyện Nguyên Bình năm 2014	76
3.4.2. Chuỗi giá trị gia tăng của các tác nhân theo kênh tiêu thụ	77
3.4.3. Sự hình thành giá và giá trị gia tăng của các tác nhân theo kênh tiêu thụ.....	80
3.5. Các yếu tố ảnh hưởng đến chuỗi giá trị ngành hàng sản xuất miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình - Cao Bằng.....	82
3.5.1. Dịch vụ cung ứng đầu vào	82
3.5.2. Nhu cầu người tiêu dùng.....	85
3.5.3. Ứng dụng phân tích SWOT chuỗi giá trị ngành hàng miến dong huyện Nguyên Bình - Cao Bằng	86
3.6. Định hướng và một số giải pháp hoàn thiện và phát triển chuỗi giá trị ngành hàng miến dong huyện Nguyên Bình.....	89
3.6.1. Những định hướng	89
3.6.2. Nhóm giải pháp chung cho sự phát triển chuỗi ngành hàng miến dong miến dong tại huyện Nguyên Bình - Tỉnh Cao Bằng.....	90
3.6.3. Giải pháp cụ thể cho người nông dân sản xuất và chế biến miến dong huyện Nguyên Bình - Cao Bằng	92
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	98
1. Kết luận	98
2. Khuyến nghị	99
TÀI LIỆU THAM KHẢO	102
PHỤ LỤC	104

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Diễn giải
BQ	Bình quân
BVTV	Bảo vệ thực vật
ĐVT	Đơn vị tính
GDTH	Giáo dục tiểu học
GO	Gross output
GPr	Gross profit
GTSX	Giá trị sản xuất
HĐND	Hội đồng nhân dân
HTX	Hợp tác xã
IC	Intermediate Cost
IFAD	Quỹ Nông nghiệp quốc tế
KHHGD	Kế hoạch hóa gia đình
KHTSCĐ	Khấu hao tài sản cố định
MTQG	Mục tiêu quốc gia
NNPTNT	Nông nghiệp phát triển triển nông thôn
PSARD	Chương trình cải thiện dịch vụ công trong nông nghiệp
SWOT	Điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội, thách thức
SX	Sản xuất
THCS	Trung học cơ sở
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TPCB	Thành phố Cao Bằng
TSCĐ	Tài sản cố định
TTNB	Thị trấn Nguyên Bình
VA	Value added
VSATTP	Vệ sinh an toàn thực phẩm
VTV	Truyền hình Việt Nam

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1.	Số lượng mẫu điều tra	23
Bảng 2.2.	Phương pháp phân tích chi phí lợi nhuận theo Kaplinsky và Morris (2001).....	24
Bảng 3.1.	Hiện trạng sử dụng đất của huyện Nguyên Bình qua 3 năm 2012 - 2014	32
Bảng 3.3.	Giá trị sản xuất của ngành nông nghiệp huyện Nguyên Bình qua 3 năm 2012 - 2014.....	34
Bảng 3.4.	Tình hình chăn nuôi một số loại vật nuôi chính trên địa bàn huyện Nguyên Bình trong 3 năm 2012 - 2014.....	36
Bảng 3.5.	Diện tích và các sản phẩm lâm nghiệp của huyện qua 3 năm.	36
Bảng 3.6.	Diện tích, sản lượng ngành nuôi trồng thủy sản của huyện	37
Bảng 3.7.	Tình hình dân số và lao động của huyện Nguyên Bình qua các năm (2012 - 2014)	40
Bảng 3.8.	Tình hình sản xuất, chế biến và tiêu thụ sản phẩm miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình qua 3 năm.	46
Bảng 3.9.	Tình hình cơ bản của các hộ kiêm trồng, chế biến bột và sản xuất miến dong	55
Bảng 3.10.	Chi phí sản xuất bình quân: 1000m ² diện tích trồng dong của hộ trên địa bàn huyện Nguyên Bình năm 2014	57
Bảng 3.11.	Kết quả và hiệu quả kinh tế loại hình hộ trồng dong và bán của tươi (tính BQ/ diện tích: 1000 m ²) năm 2014	59
Bảng 3.12.	Các tài sản cơ bản phục vụ quy trình chế biến bột và sản xuất miến dong (BQ/hộ) năm 2014.....	60
Bảng 3.13.	Kết quả và hiệu quả kinh tế loại hình hộ trồng dong và chế biến bột (tính BQ/ diện tích: 1000 m ²) năm 2014.....	61
Bảng 3.14.	Kết quả và hiệu quả kinh tế sản xuất BQ/100kg miến tại huyện Nguyên Bình năm 2014.....	63

Bảng 3.15. Chi phí và lợi nhuận của các loại hình sản xuất cây dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình (BQ/1000m ²) năm 2014	64
Bảng 3.16. Đặc điểm chung của các hộ thu gom miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình - Cao Bằng	65
Bảng 3.17. Kết quả và hiệu quả kinh tế của các hộ thu gom miến dong huyện Nguyên Bình năm 2014 (tính BQ/100kg miến dong).....	67
Bảng 3.18. Đặc điểm chung của các hộ bán buôn miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình - Cao Bằng	69
Bảng 3.19. Kết quả và hiệu quả kinh tế của các hộ bán buôn miến dong huyện Nguyên Bình năm 2014 (tính BQ/100kg miến dong)	72
Bảng 3.20. Đặc điểm chung của các hộ bán lẻ miến dong trên địa bàn huyện Nguyên Bình và thành phố Cao Bằng.....	73
Bảng 3.21. Kết quả và hiệu quả kinh tế của các hộ bán lẻ miến dong huyện Nguyên Bình năm 2014 (tính BQ/100kg miến dong)	74
Bảng 3.22. Tổng hợp kết quả, hiệu quả kinh tế của các tác nhân tham gia trong chuỗi giá trị (tính BQ/100kg miến dong)	76
Bảng 3.23. Sự hình thành giá và giá trị gia tăng của các tác nhân theo kênh tiêu thụ (tính bình quân cho 100 kg miến dong)	80